

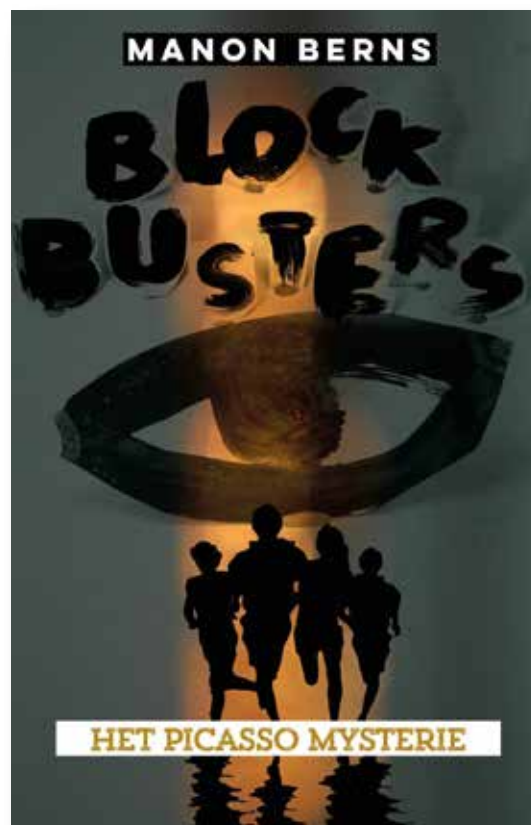
LESBRIEF

HET PICASSO MYSTERIE

INTRODUCTIE

Deze lesbrief hoort bij *Blockbusters. Het Picasso Mysterie* van Manon Berns. Je kunt dit boek zelf lezen of je juf of meester kan het voorlezen. In *Het Picasso Mysterie* speelt het schilderij 'De jongedames van Avignon' van Picasso een belangrijke rol. Misschien kun je dat alvast bekijken op de computer!

De antwoorden op de meeste vragen kun je in het boek vinden. Af en toe zul je iets moeten opzoeken via internet – bijvoorbeeld op deblockbusters.nl. Achter in het boek vind je extra informatie over Pablo Picasso, het schilderij 'De jongedames van Avignon' en het kubisme.

© Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V. 2015. Tekst: Lotte Dijkstra en Manon Berns, naar het boek van Manon Berns, ISBN 978 90 206 7493 4. Omslagontwerp: Marlies Visser
Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam. © c/o Pictoright Amsterdam 2015

RESTAUREREN

De moeder van Storm is een kunstrestaurateur.

1. Wat betekent 'restaureren'? En wat doe je dan precies met schilderijen?
2. De moeder van Storm gebruikt infraroodstraling. Wat kan ze daarmee zien?
3. Waarom wil ze dat weten?

LIJNPERSPECTIEF

Lees het hoofdstuk 'Vrouwen van alle kanten' nog een keer.

1. Bekijk deze twee schilderijen. Wat zijn de verschillen?

Kijk nu goed naar deze schilderijen en maak dan opdracht 2.

Meindert Hobbema, Het laantje van Middelharnis, 1689

Fredericus Jacobus van Rossum du Chattel – Een riviergezicht bij Rotterdam, 1865-1917

Gerrit Adriaensz. Berckheyde – De gouden Bocht in de Herengracht in Amsterdam vanuit het westen, 1672

 2. Vul de volgende zin aan:

Juf Fabiola legt uit dat schilders een trucje gebruiken om op een plat schilderij toch in de verte te kunnen kijken. Ieder schilderij heeft een **verdwijnpunt**. De dingen op het schilderij die bij het verdwijnpunt liggen zijn dan de dingen vooraan op het schilderij. Een schilderij moest vooral zo echt mogelijk lijken.

 3. a. Het verdwijnpunt ligt op de **horizonlijn**. Dat is de lijn waar de grond ophoudt en de lucht begint. Kun je die vinden in de schilderijen?

b. Lukt het je ook om het **verdwijnpunt** te vinden in het eerste schilderij? Dat is het punt waar alle lijnen naartoe gaan. (Tip: volg de zijkanten van het paadje!)

EXPERIMENTERENDE SCHILDERS

Nadat alle 'regels' waren uitgevonden om schilderijen zo echt mogelijk te laten lijken, besloten een aantal schilders dat ze daar juist helemaal geen zin in hadden. Het eerste experiment van Pablo Picasso was 'De jongedames van Avignon', het schilderij dat ook in het atelier van de moeder van Storm staat.

1. a. Schrijf op wat je allemaal ziet op dit schilderij.
- b. Met de vrouw rechts voor is iets bijzonders aan de hand. Welke kant zie je van haar? En zie je één kant, of meerdere?

Picasso experimenteerde verder, samen met schilder George Braque (spreek uit: Brak) Vanaf nu hoefden schilderijen niet meer zo echt mogelijk te lijken. Picasso zei: **'Ik schilder de dingen zoals ik ze denk, niet zoals ik ze zie.'**

Schilders die dat deden, horen bij het KUBISME.

Hieronder zie je voorbeelden van kubistische schilderijen, gemaakt door Pablo Picasso of George Braque.

Pablo Picasso. Meisje met mandoline, 1910

Pablo Picasso. De fabriek, 1909

Pablo Picasso. Reservoir Horta, 1909

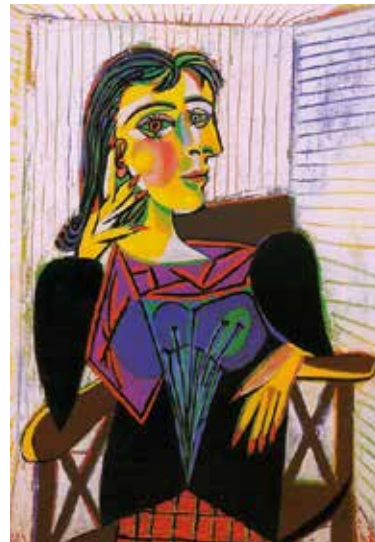

Georges Braque. Fles en vissen, 1910-1912

2. Vergelijk deze schilderijen met de schilderijen uit de opdracht over lijnperspectief. Wat zijn de verschillen?
3. Wat vind je van deze schilderijen? Mooi of juist lelijk? Vreemd of juist niet? Leg uit waarom.
4. Eigenlijk kon Picasso heel erg goed tekenen. Zoek deze schilderijen maar eens op: 'Portret van tante Pepa' (1896) of 'Portrait of the artists father' (1896). Waarom zou Picasso experimenteren met schilderijen en geen tekeningen maken die zo echt mogelijk lijken? Zou jij dat ook doen als je zo goed kon tekenen?

TEKENOPDRACHT

Je ziet hieronder 'Mona Lisa' van Leonardo da Vinci en 'Dora Maar' van Picasso.

1. Wat zijn de verschillen tussen deze portretten? Welk portret zou geschilderd zijn volgens de traditionele regels en bij welke is geëxperimenteerd?
2. Maak een portret van een klasgenoot waarbij je alle 'regels' lekker negeert.

PABLO PICASSO

Achter in *Het Picasso Mysterie* vind je informatie over Pablo Picasso. Daarin kun je lezen dat Picasso over zijn eigen leven of over zijn gevoel schilderde.

1. Vanaf 1901 gaat het een tijdje niet zo goed met Picasso en begint zijn 'blauwe periode'. Waarom was Picasso verdrietig?
2. Dit is een schilderij uit de blauwe periode. Wat zie je daarop?
3. Wat voel je bij dit schilderij?
Waarom denk je dat Picasso deze kleuren heeft gekozen?

Bedelaar met jongen, 1903

Gelukkig ging het daarna beter met Picasso. In zijn 'roze periode' schilderde hij sprookjesachtige schilderijen, met clowns en acrobaten en gebruikte hij lichte kleuren. Het schilderij hiernaast komt uit zijn roze periode.

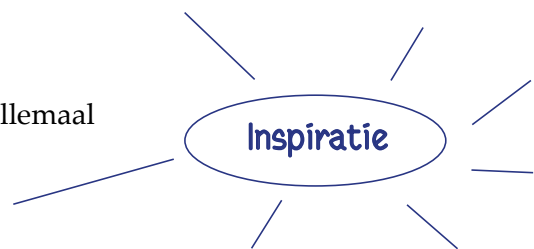
4. Wat voel je bij dit schilderij? Waarom zou Picasso deze kleuren hebben gekozen?

Acrobatengezin met aap (1905)

PICASSO EN DE ANDEREN

1. Wat is inspiratie?
2. Stel: jij bent een schilder. Waardoor zou jij je allemaal laten inspireren? Vul de woordspun in.
3. Wat is het verschil tussen je laten inspireren en ideeën van andere kopiëren?

BONUSVRAAG

4. In het boek heb je gelezen dat Picasso zich liet inspireren door Afrikaanse maskers. Maar dat was niet het enige: ook bij andere schilders, dichters en schrijvers, zijn vriendin Fernande en het Martinisme (weet je nog, uit het boek?) haalde hij ideeën.

Welke dingen kun je terugvinden in de schilderijen die je in deze lesbrief van Picasso hebt gezien?

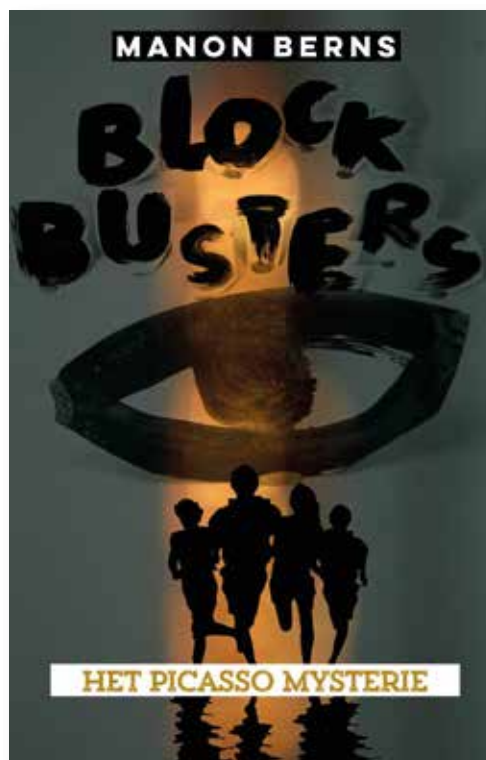

DOCENTENHANDLEIDING BIJ LESBRIEF HET PICASSO MYSTERIE

INTRODUCTIE

Dit is de docentenhandleiding voor de lesbrief van Blockbusters. Het Picasso Mysterie, van Manon Berns. Het boek is geschikt voor lezers vanaf 10 jaar en kan zelfstandig of klassikaal gelezen worden. In Het Picasso Mysterie speelt het schilderij 'De jongedames van Avignon' van Pablo Picasso een centrale rol.

De antwoorden op de vragen van de lesbrief kunnen de leerlingen vinden in het verhaal. Achter in het boek staat aanvullende informatie over Pablo Picasso, het schilderij 'De jongedames van Avignon' en het kubisme. Het is aan te raden om de schilderijen die in de lesbrief voorkomen op het digibord te laten zien. Ook de website www.deblockbusters.nl kan behulpzaam zijn.

© Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V. 2015. Tekst: Lotte Dijkstra en Manon Berns, naar het boek van Manon Berns, ISBN 978 90 206 7493 4. Omslagontwerp: Marlies Visser
Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam. © c/o Pictoright Amsterdam 2015

RESTAUREREN

De moeder van Storm is een kunstrestaurateur.

- 1. Wat betekent 'restaureren'? En wat doe je dan precies met schilderijen?
Restaureren betekent 'in hun oude staat herstellen'. Een kunstrestaurateur herstelt kunstvoorwerpen of schilderijen die beschadigd of vies zijn.
- 2. De moeder van Storm gebruikt infraroodstraling. Wat kan ze daarmee zien?
Met infraroodstraling kan de moeder van Storm door de verflaag heen kijken en zien wat eronder zit. (Zie pagina 21)
- 3. Waarom wil ze dat weten?
Onder de verflaag zit soms een ander schilderij of een tekening. Door de ondertekening te bestuderen, kijk je op een andere manier naar het schilderij: van binnenuit. Je ziet dan andere dingen. Bijvoorbeeld met wat voor idee de kunstenaar aan zijn schilderij is begonnen. En of hij dingen heeft weggelaten, of juist erbij heeft gezet. (p. 23)

LIJNPERSPECTIEF

Lees het hoofdstuk 'Vrouwen van alle kanten' nog een keer.

- 1. Bekijk deze twee schilderijen. Wat zijn de verschillen?
Het duidelijkste verschil is natuurlijk dat het een 'echt' schilderij én een kindertekening is. Maar je ziet misschien ook dat je op het ene schilderij 'in de verte' kunt kijken. Sommige dingen lijken verder weg dan andere, terwijl het papier gewoon plat is. Het andere schilderij heeft dat niet: daar is alles even groot (het mannetje is even groot als het huis en de boom).

Kijk nu goed naar deze schilderijen en maak dan opdracht 2.

- 2. Vul de volgende zin aan:

Juf Fabiola legt uit dat schilders een trucje gebruiken om op een plat schilderij toch in de verte te kunnen kijken. Ieder schilderij heeft een **verdwijnpunt**.

De dingen op het schilderij die **dichter** bij het verdwijnpunt liggen zijn **kleiner** dan de dingen vooraan op het schilderij.

Een schilderij moest vooral zo echt mogelijk lijken.

- 3. a. Het verdwijnpunt ligt op de **horizonlijn**. Dat is de lijn waar de grond ophoudt en de lucht begint. Kun je die vinden in de schilderijen?

b. Lukt het je ook om het **verdwijnpunt** te vinden in het eerste schilderij?

Dat is het punt waar alle lijnen naartoe gaan.

(Tip: volg de zijkanten van het paadje!)

Zie afbeelding. Op het derde schilderij is het verdwijnpunt lastig te vinden.

EXPERIMENTERENDE SCHILDERS

Nadat alle 'regels' waren uitgevonden om schilderijen zo echt mogelijk te laten lijken, besloten een aantal schilders dat ze daar juist helemaal geen zin in hadden. Het eerste experiment van Pablo Picasso was 'De jongedames van Avignon', het schilderij dat ook in het atelier van de moeder van Storm staat.

- 1. a. Schrijf op wat je allemaal ziet op dit schilderij.
Op het schilderij zie je vijf blote vrouwen. Op de voorgrond ligt fruit en op de achtergrond zie je rode en blauwe gordijnen. De vrouwen zien er hoekig en plat uit en kijken niet zo vrolijk, maar juist een beetje brutaal en streng.
Ook het perspectief is bijzonder: van de vrouw links zie je haar oog van voren, maar haar neus van de zijkant. De gezichten van de vrouwen lijken een beetje op Afrikaanse maskers (zoek hier eventueel een plaatje van op).
- b. Met de vrouw rechts voor is iets bijzonders aan de hand. Welke kant zie je van haar? En zie je één kant, of meerdere?
Eigenlijk zie je meerdere kanten van de vrouw. Je ziet haar rug, maar ook haar gezicht; en haar neus zie je van de zijkant.

Picasso experimenteerde verder, samen met schilder George Braque (spreek uit: Brak) Vanaf nu hoefden schilderijen niet meer zo echt mogelijk te lijken. Picasso zei: **'Ik schilder de dingen zoals ik ze denk, niet zoals ik ze zie.'**

Schilders die dat deden, horen bij het KUBISME.

Hieronder zie je voorbeelden van kubistische schilderijen, gemaakt door Pablo Picasso of George Braque.

- 2. Vergelijk deze schilderijen met de schilderijen uit de opdracht over lijnperspectief. Wat zijn de verschillen?
Op de eerste schilderijen (uit de opdracht over lijnperspectief) zien de dingen eruit zoals je ze in het echt ziet. Je kijkt vanuit één gezichtspunt. De schilderijen in deze opdracht zien er heel anders uit. Het is net alsof je vanuit meerdere kanten kijkt, net zoals naar de vrouwen op het schilderij 'De jongedames van Avignon'. Daardoor kun je soms niet zo goed zien wat er nu eigenlijk op het schilderij staat.
- 3. Wat vind je van deze schilderijen? Mooi of juist lelijk? Vreemd of juist niet? Leg uit waarom.
Eigen interpretatie leerlingen
- 4. Eigenlijk kon Picasso heel erg goed tekenen. Zoek deze schilderijen maar eens op: 'Portret van tante Pepa' (1896) of 'Portrait of the artists father' (1896). Waarom zou Picasso experimenteren met schilderijen en geen tekeningen maken die zo echt mogelijk lijken? Zou jij dat ook doen als je zo goed kon tekenen?
Er is geen precies antwoord op de vraag waarom Picasso liever experimenteerde. Misschien vond hij experimenteren leuker of minder saai dan alleen maar dingen zo precies mogelijk schilderen.
De leerlingen kunnen zelf vertellen of ze ook liever experimenteren (en dus schilderen zoals ze denken, in plaats van zien) of juist niet.

TEKENOPDRACHT

Je ziet hieronder 'Mona Lisa' van Leonardo da Vinci en 'Dora Maar' van Picasso.

- 1. Wat zijn de verschillen tussen deze portretten? Welk portret zou geschilderd zijn volgens de traditionele regels en bij welke is geëxperimenteerd?
De 'Mona Lisa' is geschilderd volgens de 'regels' (en dat is heel goed gelukt): de vrouw lijkt zo echt mogelijk. 'Dora Maar' is geschilderd alsof je haar van verschillende kanten ziet. Daar heeft Picasso juist mee geëxperimenteerd.
- 2. Maak een portret van een klasgenoot waarbij je alle 'regels' lekker negeert.

PABLO PICASSO

Achter in *Het Picasso Mysterie* vind je informatie over Pablo Picasso. Daarin kun je lezen dat Picasso over zijn eigen leven of over zijn gevoel schilderde.

- 1. Vanaf 1901 gaat het een tijdje niet zo goed met Picasso en begint zijn 'blauwe periode'. Waarom was Picasso verdrietig? Picasso had in zijn 'blauwe periode' weinig geld en leefde in armoede. Daarbij pleegde zijn vriend Carlos zelfmoord. Picasso was treurig en eenzaam.
- 2. Dit is een schilderij uit de blauwe periode. Wat zie je daarop?
- 3. Wat voel je bij dit schilderij? Waarom denk je dat Picasso deze kleuren heeft gekozen? Wat de leerling voelt is natuurlijk altijd verschillend. De blauwe kleuren zijn niet zo vrolijk, maar juist een beetje treurig en donker.

Gelukkig ging het daarna beter met Picasso. In zijn 'roze periode' schilderde hij sprookjesachtige schilderijen, met clowns en acrobaten en gebruikte hij lichte kleuren. Het schilderij hiernaast komt uit zijn roze periode.

- 4. Wat voel je bij dit schilderij? Waarom zou Picasso deze kleuren hebben gekozen? Het is per leerling verschillend wat hij of zij voelt bij dit schilderij – of bijvoorbeeld de blauwe mooier vindt. De roze kleuren zijn vrolijker en opgewekter. Ook het onderwerp is vrolijker.

PICASSO EN DE ANDEREN

- 1. Wat is inspiratie? Inspiratie is best lastig uit te leggen. Het is een soort enthousiasme, of een toestand waarin je creatief nadenkt en weet hoe je iets moet maken of doen. Als je inspiratie hebt, heb je een goed idee en word je daar enthousiast van en krijg je zin om het idee uit te voeren. Je kunt inspiratie hebben voor een schilderij, maar ook voor een verhaal. Of voor een kunstwerk, je outfit of een metamorfose van je kamer. (Of jezelf!) Alles kan!
- 2. Stel: jij bent een schilder. Waardoor zou jij je allemaal laten inspireren? Vul de woordspin in.
Eigen invulling leerlingen

- 3. Wat is het verschil tussen je laten inspireren en ideeën van andere kopiëren?
Als je je laat inspireren, dan gebruik je iets van een ander wat je mooi of leuk vindt en maak je daar vervolgens iets eigens van. Bij iets kopiëren maak je het precies na. Een voorbeeld: je klasgenoot maakt een prachtige tekening van een kasteel, met waterverf. Als jij je laat inspireren, maak jij ook een tekening met waterverf, maar kies je een ander onderwerp om te schilderen. Als je het kopieert, dan maak je het precies na.

BONUSVRAAG

- 4. In het boek heb je gelezen dat Picasso zich liet inspireren door Afrikaanse maskers. Maar dat was niet het enige: ook bij andere schilders, dichters en schrijvers, zijn vriendin Fernande en het Martinisme (weet je nog, uit het boek?) haalde hij ideeën.

Welke dingen kun je terugvinden in de schilderijen die je in deze lesbrief van Picasso hebt gezien?

De gezichten van de vrouwen van 'De jongedames van Avignon' lijken wel een beetje op Afrikaanse maskers. Dora Maar was de vriendin van Picasso. Op de schilderijen uit de roze periode staan mensen die Picasso zag in het circus.

